

FINDLAY v. ZDRUŽENO KRALJESTVO

(Eur. Court H.R., 25. 2. 1997, Reports 1997-I)

1. - 5. [...]

6. Vlagatelj pritožbe Alexander Findlay je angleški državljani, rojen leta 1961 v Kilmarnocku na Škotskem, ki trenutno živi v Windsorju v Angliji.

7. Leta 1980 se je pridružil Britanski vojski in postal član Škotske garde. Njegova služba bi se morala končati oktobra ali novembra 1992, ko naj bi prejel dovoljenje za premestitev in v starosti šestdeset let vojaško pokojnino.

8. Leta 1982 se je g. Findlay udeležil falklandske vojne. Med bitko pri Mount Tumbledownu je bil priča smrti in poškodbam več svojih prijateljev, sam pa je bil ob eksploziji granate ranjen v zapestje. Po mnenju sodnih izvedencev se je zaradi tega dogodka pri njem pojavila post-travmatska stresna motnja [PTSD], ki se je odražala v ponovnih videnjih, nočnih morah, anksioznosti, nespečnosti in izbruhih jeze. Omenjeno motnjo so odkrili šele po dogodkih 29. julija 1990 (glej točko 10).

9. Leta 1987 je med pripravami na službo na Severnem Irskem utrpel hudo poškodbo hrbta, ko je padel z vrvi, ki se je strgala. Omenjena poškodba je bila izredno boleča in je zmanjšala njegovo sposobnost za opravljanje vojaških dolžnosti, kar je po mnenju izvedencev pri njem povzročilo občutke stresa, krivde in depresije.

10. Leta 1990 so vlagatelja pritožbe z njegovim polkom poslali na Severno Irsko. 29. julija je po hudem pijančevanju s pištolo zagrozil članom svoje enote, da bo ubil sebe in nekatere izmed njih. Nato je v televizor izstrelil dva strela in pozneje izročil orožje. Sledila je njegova aretacija.

[...]

14. Vlogo sklicnega častnika [convening officer] je prevzel generalmajor Corbett, poveljnik Londonskega okrožja, ki je za g. Findlaya na podlagi osmih obtožb, ki so sledile incidentu z dne 29. julija, do sojenja odredil pripor ter odločil, da mu bo sodilo splošno vojaško sodišče.

15. 31. oktobra 1991 je sklicni častnik sklical splošno vojaško sodišče in imenoval vojaške osebe - častnike, ki naj bi nastopale kot tožeči častnik, njegov pomočnik, pomočnik zagovorniškega častnika (ta naj bi g. Findlaya zastopal poleg njegovega zagovornika), ter člane vojaškega sodišča.

16. Vojaško sodišče so sestavljali predsednik in štiri člani. [...] Vsi člani vojaškega sodišča so bili podrejeni sklicnemu častniku, služili pa so v enotah, nameščenih v londonskem okrožju. Nihče izmed njih ni bil pravno usposobljen.

17. [...]

18. Sodnik odvetnik [judge advocate] za splošno vojaško sodišče, po poklicu sicer odvetnik in pomožni sodnik odvetnik pri Uradu Generalnega sodnika odvetnika, je bil imenovan s strani Generalnega sodnika odvetnika.

19. 11. novembra se je g. Findlay z zagovornikom zglasil na splošnem vojaškem sodišču v vojašnici Regents Park v Londonu. Priznal je krivdo za tri napade (civilno kaznivo dejanje), dve kršitvi reda in vojaške discipline (vojaško kaznivo dejanje) ter dve grožnji s smrtjo (civilno kaznivo dejanje).

20. - 22. [...]

23. Po poslušanju dokazov in govorov se je vojaško sodišče v spremstvu sodnika odvetnika umaknilo, da bi odločilo o kazni. Po svoji vrnitvi je sodišče vlagatelja pritožbe obsodilo na dve leti zapor, ga degradiralo na položaj gardista in ga odpustilo iz vojske (kar je imelo za posledico znižanje pokojnine, do katere je bil upravičen). Za izrečeno kazen sodišče ni navedlo nikakršnih razlogov.

[...]

24. Po Zakonu o vojski iz leta 1955 sodba vojaškega sodišča nima učinka, dokler je ne potrdi potrjevalni častnik. V Findlayevem primeru je bil slednji (kot po običajni praksi) ista oseba kot sklicni častnik. G. Findlay je pri njem zahteval omilitev kazni.

Po sprejemu nasveta s strani Urada Generalnega sodnika odvetnika je potrjevalni častnik 16. decembra vlagatelja pritožbe obvestil, da sodba obvelja.

25. Vlagatelja pritožbe, ki je bil v strogem priporu od jutra pred obravnavo dalje, so 18. novembra premestili v vojaški, zatem pa 21. decembra v civilni zapor.

26. Podal je pritožbo pri prvem od „revizijskih organov“, pri Namestniku Generalnega direktorja za personalne zadeve kot delegatu Vojaškega odbora, pravno nekvalificiranem častniku, ki je pridobil nasvet Urada Generalnega sodnika odvetnika. G. Findlay je bil 22. januarja 1992 pismeno obveščen, da je bila njegova pritožba zavrjena.

27. Nato se je pritožil pri drugem revizijskem organu, članu Obrambnega sveta, ki prav tako ni imel pravnih kvalifikacij, nasvet pa je prav tako prejel od Urada Generalnega sodnika odvetnika. Ta pritožba je bila zavrjena 10. marca.

28. Nasvet na vseh treh stopnjah, dan s strani Urada Generalnega sodnika odvetnika, vlagatelju pritožbe ni bil razkrit, prav tako pa mu niso bili razkriti razlogi za izrek kazni in zavrnitev pritožb.

29. 10. marca je vlagatelj pritožbe zaprosil Oddelčno sodišče [Divisional Court] za dovoljenje za izpodbijanje ugotovitev vojaškega sodišča. Zatrjeval je, da je izrečena kazen previsoka, da je postopek potekal v nasprotju z naravno pravičnostjo, sodnik odvetnik pa naj bi se med obravnavo do njega dvakrat obnašal sovražno.

14. decembra je Oddelčno sodišče dovoljenje zavrnilo z obrazložitvijo, da je bil postopek izveden v skladu z Zakonom o vojski iz leta 1955, po mnenju sodišča pa naj ne bi bilo dokazov za nepravilno postopanje ali sovražnost sodnika odvetnika. [...]

30. -31. [...]

32. V postopku so bila uporabljena materialna in procesna pravila Zakona o vojski iz leta 1955, (Vojaških) procesnih pravil iz leta 1972 in Kraljičine uredbe iz leta 1975.

33. Zakon o vojski vsebuje tudi mnoga civilna kazniva dejanja. Čeprav je dokončna odločitev o pristojnosti v rokah civilnih oblasti, vojaškim osebam, ki so jih obdolžene, praviloma sodijo vojaške oblasti. [...]

Vojaško sodišče ni redno sodišče: ustanovi se, da bi razsojalo o posameznem kaznivem dejanju ali skupini kaznivih dejanj.

34. - 57. [...]

58. V svoji vlogi Evropski komisiji za človekove pravice z dne 28. maja 1993 je g. Findlay navedel vrsto pritožb na podlagi 1. odstavka 6. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah, med drugim, da mu je bila pred vojaškim sodiščem prekršena pravica do poštenega obravnavanja ter da vojaško sodišče ni bilo neodvisno in nepristransko sodišče.

59. Komisija je vlogo 22. februarja 1995 označila za sprejemljivo. V svojem poročilu z dne 5. septembra je soglasno izrazila mnenje, da je šlo za kršitev 1. odstavka 6. člena. [...]

60. - 72. [...]

73. Menimo, da si je potrebno pri odločanju o vprašanju, ali je neko sodišče neodvisno, med drugim ogledati način imenovanja njegovih članov in trajanje njihovega mandata, obstoj zagotovil proti zunanjim pritiskom in vprašanje, ali nam daje sodišče videz neodvisnosti (glej Bryan v. Združeno kraljestvo 22. 11. 1995).

Glede vprašanja nepristranskosti obstajata dva vidika. Prvič: sodišče mora biti subjektivno gledano prosto osebnih predsodkov ali pristranskih nagnjenj. Drugič: tudi objektivno gledano mora biti nepristransko, nuditi mora torej zadostna jamstva, da izključi vsak legitimen dvom v tej smeri (glej Pullar v. Združeno kraljestvo 10. 6. 1996.)

74. Opažamo, da je igral sklicni častnik v skladu s svojo odgovornostjo po tedaj veljavnih predpisih pomembno vlogo pred obravnavo Findlayevega primera. Odločil je, česa je g. Findlaya potrebno obtožiti in katera vrsta vojaškega sodišča je najprimernejša. Sklical je vojaško sodišče in imenoval njegove člane ter tožilca in zagovornika.

Po pravilih, ki so tedaj veljala, je imel nalogo poslati izvleček dokazov tožečemu častniku in sodniku odvetniku, lahko pa bi tudi navedel odlomke, ki bi utegnili biti nesprejemljivi. Za obravnavo je priskrbel priče obtožbe in tiste priče, ki jih je obramba „razumno zahtevala“. Tožeči častnik, ki je hotel sprejeti zahtevo obrambe za omilitev obtožb ali umakniti obtožbe, je potreboval njegovo soglasje.

Iz teh razlogov menimo (kot pred nami že Komisija), da je bil sklicni častnik z organi obtoževanja ne le tesno povezan, temveč tudi njihov ključni člen.

75. Postavlja se torej vprašanje, ali so bili člani vojaškega sodišča dovolj neodvisni od sklicnega častnika in ali je organizacija obravnave nudila primerna zagotovila nepristranskosti.

Tudi v tej zadevi soglašamo s Komisijo. Pomembno je, da so bili vsi člani vojaškega sodišča podrejeni sklicnemu častniku. Mnogi med njimi, vključno s predsednikom, so bili neposredno ali vsaj pogojno pod njegovim poveljstvom. Sklicni častnik je imel nadalje moč (pa čeprav le v predpisanih okoliščinah), da pred ali med obravnavo razpusti vojaško sodišče.

76. Da bi ohranili zaupanje v neodvisnost in nepristranskost sodišča, je pomemben tudi njegov zunanji videz. Ker so bili vsi člani vojaškega sodišča podrejeni sklicnemu častniku, g. Findlay ne verjame, da bi v objektivnem smislu lahko govorili o njihovi neodvisnosti in nepristranskosti (glej Sramek v. Avstrija 22. 10. 1984).

77. Pomembna se nam zdi tudi okoliščina, da je bil sklicni častnik hkrati tudi potrjevalni častnik. Odločitev sodišča torej ni učinkovala, dokler je ni potrdil, kar mu je dajalo moč po lastni volji spreminjati naloženo kazen. To je v nasprotju z dobro utrjenim načelom, da je moč izdajanja zavezujočih odločb (ki ne morejo biti spremenjene s strani nesodnega organa) neločljivo zvezana s samim pojmom sodišča (glej Van de Hurk v. Nizozemska 19. 4. 1994).

78. Soglašamo tudi s stališčem Komisije, da teh bistvenih kršitev v sistemu vojaškega sodstva ni mogla ozdraviti prisotnost zagotovil, kot je udeležba sodnika odvetnika (ki ni bil član sodišča in čigar nasveti niso bili podani javno) ali prisega članov vojaškega sodišča.

79. Napak, omenjenih v točkah 75 in 77, tudi ni mogoče odpraviti s karkšnimkoli poznejšim

revizijskim postopkom. Ker je šlo v postopku za resne obtožbe, označene kot „kazenske“ tako po domačem kot po konvencijskem pravu, je bil vlagatelj pritožbe upravičen do prvostopenjskega sodišča, ki bi popolnoma ustrezalo zahtevam 1. odstavka 6. člena Konvencije (glej De Cubber v. Belgija 26. 10. 1984).

80. Zaradi vseh naštetih razlogov, predvsem pa zaradi osrednje vloge sklicnega častnika v organizaciji vojaškega sodišča, menimo, da so dvomi g. Findlaya v neodvisnost in nepristranskost sodišča objektivno upravičeni.

Zato tudi ni potrebno, da bi preučili druge vlagateljeve pritožbe (glede „javnega obravnavanja“ s strani „z zakonom ustanovljenega sodišča“).

Zaključujemo torej, da je prišlo do kršitve 1. odstavka 6. člena Konvencije.